

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף לב

(בעמוד הקודם)

משנה: כל הפסולין ששחטו: כל האנשים הפסולים להקריב קרבנות, כשרים לשחוט את הקרבן. אפילו טמא כשר לשחוט, ובתנאי שלא יגע בבהמה, אלא ישחוט בסכין ארוכה. [טמא הכשר לשחיטה, מדובר על טמא בטומאת שרץ שאינו מטמא כלים. או טמא בטומאת מת ששוחט על ידי עץ שאינו מקבל טומאה, כי אם ישחוט בסכין מתכת הוא יטמא את הסכין והסכין יטמא את הבהמה].

לפיכך הן פסולין במחשבה: בגלל שהם כשרים לשחיטה, אם הם יחשבו 'מחשבת פסול' (חוץ לזמנו או חוץ למקומו) בשעת השחיטה הם יפסלו את הקרבן. לפי הכלל שרק מי שכשר לעבודה יכול לפסול את הקרבן כשהוא חושב מחשבת פסול בשעת העבודה.

וכולן שקיבלו את הדם חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל: אם נשאר דם בבהמה, יחזור לקבל אותו, ויוליך ויזרוק על המזבח. והקרבן כשר, בגלל שבעבודות הללו הם לא כשרים, ממילא הם לא יוכלים לפסול אותם במחשבתם וכנ"ל.

קיבל הכשר ונתן לפסול: אם קיבל כהן כשר את הדם במזרק, ונתן אותו לאדם פסול, הדם לא נפסל. ויחזיר האיש הפסול את הדם לכהן, והכהן יקח אותו לזריקה על המזבח.

וכן אם קיבל הכהן את הדם ביד ימין והעביר אותו ליד שמאל, הדם לא נפסל ויחזיר אותו לימינו. וכן אם קיבל את הדם בכלי קדוש ושפך אותו לכלי חול, יחזיר אותו בחזרה לכלי הקדוש. וכן אם נשפך הדם מהכלי על הרצפה, ואסף אותו מהרצפה, הדם כשר.

נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד: אם זרק את הדם על המזבח לא במקום שלו, כגון נתן את הדם של קרבנות הניתנין למטה מחוט הסקרא, למעלה מחוט הסקרא או להיפך. וכן במקום לתת את הניתנין על המזבח הפנימי הוא נתן אותם על המזבח החיצון, ולהיפך. בכל המקרים הללו אם נשאר דם בבהמה, יחזור הכשר ויקבלו ויולך ויזרוק.

נמרא: 'שחטו' דיעבד אין לכתחלה לא: מלשון המשנה 'כל הפסולין ששחטו' משמע דוקא אם כבר שחטו בדיעבד הקרבן כשר, אך אסור להם לשחוט לכתחילה. וקשה מהברייתא להלן.

ורמינהו - "ושחט" שחיטה בזר כשרה. שהשחיטה כשרה בזרים וכו'. שואלת הבריייתא: **או אינו אלא בכהנים?** אולי באמת השחיטה כשרה רק בכהנים? **ומשיבה:** אמרת וכי מאין באתה? **מכלל שנאמר וכו':** מדוע אתה מעלה בדעתך שרק כהנים כשרים? בגלל שכתוב "ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח" ולכאורה מדובר גם על שחיטה. אמנם על כך מלמד הפסוק "ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרון הכהנים את הדם". דוקא משעת 'ההקרבה' (והיינו מ'קבלה' ואילך) נאמר בפסוק שצריך כהנים, אך לא בשעת השחיטה. עד כאן הבריייתא.

תירוץ: הוא הדין וכו': באמת הפסולים כשרים לשחוט אפילו לכתחילה. אבל בגלל שהמשנה מדברת גם על טמאים, היא כתבה לשון של דיעבד, כי טמאים לכתחילה אסורים לשחוט, גזירה שמא יגעו בכשר.

קושיא: וטמא דיעבד שפיר דמי? ורמינהו וכו': האם טמא כשר לשחיטה בדיעבד? והרי כתוב בבריייתא שמהסמיכות של דין סמיכה לדין שחיטה (הפסוק "וסמך" כתוב אחרי הפסוק "ושחט"), לומדים שכמו שסמיכה כשרה רק כשהבעלים טהורים, גם שחיטה כשרה רק באנשים טהורים. **תירוץ: מדרבנן:** זו רק גזירה דרבנן שמא יגעו בכשר. והפסוק הוא אסמכתא שמצאו חכמים לגזירתם. **קושיא: מאי שנא סמיכה דכתיב "לפני ה'", שחיטה נמי הכתיב "לפני ה'":** מדוע בסמיכה צריך טהורים? בגלל שכתוב בסמיכה שצריך לעשות אותה "לפני ה'" והיינו בתוך העזרה, וטמא אינו יכול להכנס לעזרה. אך הרי כתוב כן גם בשחיטה. [לאמתו של דבר "לפני ה'" כתוב רק בשחיטה, ולומדים ממנה גם לסמיכה משום שצריך לעשות תכף לשחיטה סמיכה]. **תירוץ: אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט:** הוא יכול לשחוט כשהוא עומד מחוץ לעזרה בסכין

ארוך. קושיא: **סמיכה נמי אפשר דמעיל ידיה וסמין**: גם בסמיכה הוא יכול לסמוך כשהוא עומד בחוץ ומכניס ידיו לתוך העזרה. תירוץ: **קסבר ביאה במקצת שמה ביאה**: התנא של הברייתא סובר שגם 'ביאה במקצת' דהיינו הכנסת הידיים לתוך העזרה נחשבת ככניסה לעזרה. וממילא היא אסורה לטמא, ולכן הוא לא יכול לסמוך מבחוץ. מה שאין כן בשחיטה, שיכול לשחוט בסכין ארוך מבחוץ. ולכן בשחיטה טמא כשר ולא בסמיכה.

רב חסדא מתני איפכא: רב חסדא שנה ברייתא האומרת הפוך, שלומדים סמיכה משחיטה. מה שחיטה בטהורין אף סמיכה בטהורין. קושיא: **מאי שנא שחיטה דכתיב לפני ה'**, **סמיכה נמי כתיב לפני ה'!** תירוץ: **אפשר דמעיל ידיה וסמין**: בסמיכה הוא יכול להכניס ידיו כשהוא עומד מבחוץ. קושיא: **שחיטה נמי אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט!** תירוץ: **הא מני שמעון התימני היא**: הסובר שהשוחט חייב לעמוד בתוך העזרה. כדלהלן.

דתניא ושחט את בן הבקר וכו': לדעת ת"ק לומדים מהפסוק שרק "הבקר" צריך לעמוד "לפני ה'" דהיינו בתוך העזרה, ולא השוחט. לדעת שמעון התימני צריך שהידיים של שוחט יהיו לפניו מן הקרבן הנשחט, כלומר שהוא צריך לעמוד בתוך העזרה. ולומדים זאת מהפסוק הנ"ל "ושחט את בן הבקר לפני ה'" השוחט את בן הבקר צריך להיות לפני ה' והיינו בתוך העזרה.

*

אמר עולא אמר ריש לקיש - טמא שהכניס ידו לפניו לוקה: טמא שהכניס ידיים לתוך העזרה כשהוא עומד בחוץ, מקבל מלקות. שנאמר ביולדת טמאה "בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבוא" הפסוק מקיש 'ביאה' ל'נגיעה'. כמו שנגיעה במקצת כבר נחשבת נגיעה, כך גם ביאה במקצת (דהיינו על ידי הכנסת ידיים) נחשבת ביאה.

איתיביה רב הושעיא לעולא: מצורע, שחל יום שמיני לטהרתו מהצרעת, בערב הפסח. ובאותו היום הוא היה אמור להכניס את ידיו לתוך העזרה למתן בהונות. אלא שהוא ראה קרי באותו היום וטבל, ובעל קרי אסור להכנס להר הבית. אמרו על כך חכמים שאמנם 'טבול יום' של קרי לא נכנס להר הבית, אבל כאן הוא כן יכנס. כי מוטב

שיבוא עשה שיש בו כרת (עשה של קרבן פסח שהעובר עליו חייב כרת), וידחה עשה שאין בו כרת (עשה של כניסה להר הבית שהעובר עליו אינו חייב כרת).

ורבי יוחנן: רבי יוחנן חולק על התנא של הברייתא, וסובר שמהתורה אין איסור לטבול יום מטומאת קרי להכנס לעזרה. ולומדים זאת מהפסוק "ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר החדשה" הר הבית מכונה "החצר החדשה" כי חידשו בה חכמים איסור, והיינו שאסרו על טבול יום מקרי להכנס להר הבית (שהוא 'מחנה לוויה').

[המחלוקת בין התנא לרבי יוחנן, היא האם טבול יום מטומאת קרי נחשב כמו זב. לדעת התנא הוא נחשב כזב ולכן אסור לו להכנס מהתורה להר הבית. אבל לדעת רבי יוחנן הוא לא נחשב כזב ולכן מותר לו להכנס להר הבית מהתורה ואסור לו רק מדרבנן. עד כאן הברייתא.

הקושיא: ואי אמרת 'ביאה במקצת שמה ביאה', היכי מעייל ידיה בבהונות? אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא! איך מותר למצורע ביום השמיני שהוא גם טבול יום מטומאת קרי, להכניס את ידיו לתוך העזרה? הרי לכו"ע כניסתו לעזרה היא עבירה על עשה שיש בו כרת, כמו עשה של קרבן פסח!

עולא מתרץ: אמר ליה - מטונך. שאני מצורע הואיל והותר לצרעתו הותר לקיריו: 'מטונך' כלומר מהמשא שלך שאתה רוצה להכביד עלי בקושייתך, אני אכביד עליך. אתה מקשה עלי ממצורע, אך הרי מצורע מותר לו להכניס את ידיו לעזרה למתן בהונות ביום השמיני לטהרתו, למרות שהוא עדיין 'מחוסר כיפורים' מטומאת הצרעת. והואיל והוא הותר להכנס למרות צרעתו, הוא הותר להכנס גם למרות קריו.

אמר רב יוסף: עולא סובר שאם בערב פסח רוב הציבור זבים ואסורים להקריב קרבן פסח בטומאה, אם הם נעשו גם טמאי מתים הם מותרים בקרבן פסח. בגלל שבטומאת מת יש דין שטומאה הותרה בציבור, והואיל והם הותרו לטומאת מת, הם הותרו גם לטומאת זיבה. כמו שעולא סובר במצורע כנ"ל שהואיל והוא הותר לטומאת צרעת הוא הותר לטומאת קרי.

אמר ליה אביי: וכי המקרים דומים? בצרעת, קודם כל היתה טומאת צרעת שהותרה להכנסת בהונות, ואחר כך הגיעה טומאת קרי. ולכן מתוך שהמצורע כבר הותר להכניס את ידיו בטומאת צרעת, הותרה גם טומאת קרי. אבל בקרבן פסח קודם כל הציבור היה טמא בטומאת זב שהיא לא הותרה, ואחר כך הוא נטמא בטומאת מת. וכשהותרה טומאת מת, רק היא הותרה ואילו הטומאה הראשונה נשארה באיסורה!

אמר ליה דלמא הכי קאמר מר וכו': ממשיך אביי ואומר לו – אולי כך התכוון אדוני. אם רוב הציבור היו קודם טמאי מתים ואחר כך נעשו זבים, הואיל והותרו לטומאתן הותרו גם לזיבתן. אמר לו עולא – אכן לכך התכוונתי.

אביי מקשה: ואכתי לא דמי וכו': ועדיין אין המקרים דומים. הטומאה של מצורע 'הותרה' לגמרי לגבי הכנסת בהונות. ולכן הואיל והיא הותרה, היא כבר הותרה אפילו לטומאת קרי. אבל הטומאת מת לגבי קרבן פסח לא 'הותרה' אלא היא 'דחוויה' כלומר היא נדחית בקושי על ידי הציץ שמרצה על הטומאה, אבל היא לא הותרה לגמרי, ולכן יש לומר שרק לגבי טומאת מת היא נדחית ולא לגבי טומאת זיבה.

אמר ליה רבא: אדרבה מסתבר לומר הפוך! מצורע שטומאתו הותרה, אם כן רק למה שהיה הותרה היא הותרה, ולא למה שהיא לא הותרה. ואילו טומאת מת בקרבן פסח שהיא 'דחוויה', מה ההבדל אם היא נדחית בגלל טומאה אחת או בגלל שתי טומאות!?

מכלל דתרוייהו סבירא להו טומאה דחוויה היא בצבור: הגמרא מציינת שגם אביי וגם רבא סוברים שהדין שמקריבים קרבן ציבור בטומאה, הטומאה היא רק 'דחוויה' ולא הותרה לגמרי. (וזו מחלוקת אמוראים במסכת יומא האם טומאה הותרה בציבור או דחוויה בציבור).